

Nr 1054

av herr Wirtén m. fl.

om en övervakningsorganisation för tillsynen av oljecisterner.

Efter motioner till 1968 års riksdag angående miljöhotet i samband med läckande oljecisterner hemställde riksdagen att härför gällande bestämmelser skulle överses. I motioner från folkpartihåll till 1970 års riksdag framfördes vidare vissa krav, som borde gälla för handhavandet och kontrollen av oljecisterner.

De nya bestämmelserna utarbetades av kommerskollegium för tillämpning fr. o. m. den 1 oktober 1970. Redan under remissbehandlingen kunde konstateras, att mycket delade meningar om lämplig utformning av bestämmelserna förelåg. Så anförde Korrosionsinstitutet i sitt remissvar av den 16 september 1969 följande:

”Kommerskollegiets förslag berör — — — ett område som är utomordentligt kontroversiellt och där meningarna är delade även bland fackmän.

Under sådana förhållanden synes det ställas orimligt höga krav på fackkunskap hos byggnadsnämndernas representanter. Att hälsovårdsnämnden eller andra kommunala instanser skulle kunna bidra med någon fackkunskap inom detta område förefaller högst osannolikt. — — — Det bör övervägas om inte byggnadsnämnderna bör avlastas denna uppgift som i stället bör övertas av opartiskt ansvariga expertgrupper arbetande distriktsvis. — — — Den enskilde cisternägaren har rätt att få sakkunniga råd och anvisningar och bör, efter det att han följt dessa, kunna vara personligt skyddad, samtidigt som samhällets krav tillgodosätts. — Värde av en sådan institution belyses av den sanerande effekt, som AB Svensk Bilprovning fått inom sitt område — — —.”

De nya bestämmelserna innebär emellertid ett väsentligt framsteg och måste från miljövardssynpunkt få stor betydelse. Men redan under den korta tid, som gått sedan offentliggörandet och sedan bestämmelserna börjat tillämpas, synes det allt klarare att de kommer att få en mycket subjektiv tolkning, vilket medför att deras syftning icke kommer att kunna uppfyllas.

Det kan ifrågasättas, om de i många fall icke blir helt resultatlösa så länge det åligger byggnadsnämnderna att svara för desamma. Utan att kritisera eller ifrågasätta byggnadsnämndernas vilja att tillämpa föreskrifterna synes det orimligt att begära att i nämnderna skall kunna ingå

expertis inom de områden, som erfordras. Det är nämligen ett mycket omfattande kunskapsområde, som dessa bestämmelsers tillämpning kräver. Vad värre är: i flera fall har det visat sig att full enighet bland experter icke föreligger.

För att nämna några av de fackområden, som berörs, och inom vilka en betydande kunskap och erfarenhet måste föreligga kan anges:

- korrosionsförlopp, dels stålets invändiga korrosion, där alltid närvarande bottenvatten och däri lösta salter och syre är en potentiell korrosionsrisk, dels stålets utvändiga korrosion, där olika jordarters korrosivitet visat sig mycket svårbedömbara.
- kravet på fullgod svetsning och kännedom om metodik att kontrollera denna; i detta sammanhang ingår också en värdering av svetsmaterialets egenskaper.
- ytbehandling (inre och yttre). Kännedom om godkända och icke godkända målningsystem är nödvändig samt om förbehandlingsförfaranden.
- inre och yttre katodiskt skydd. Detta är ett nytt, mycket diskuterat och i flera avseenden ännu ej helt utforskat teknikområde.
- inhibitorer. Kännedom om deras uppträdande i vatten- respektive oljefas och deras tillförlitlighet är nödvändig. Även detta är ett ännu utforskat teknikområde.
- kravet på uppföljning av planerat och pågående arbete av cisterninstallationer.
- från säkerhetssynpunkt synes det dessutom allvarligt om kännedom och förtrogenhet med brandfarliga varor saknas hos nämnderna. Explosionsriskerna måste beaktas.

Erfarenheterna visar också att återfyllnad och val av återfyllnadsmaterial ofta sker på osakkunnigt och därigenom korrosionsbefrämjande sätt. Denna faktor måste beaktas även om tendensen kommer att bli att inomhuscisterner blir vanligare än tidigare. Bensin- och dieseloljecisterner torde f. ö. också i fortsättningen komma att bli jordförlagda.

De nya bestämmelserna föreskriver en periodiskt återkommande rengöring och besiktning. De företag, som arbetar inom branschen strävar efter högsta lönsamhet. En cisternbesiktning måste emellertid utföras utan "ackordshets" och jäkt. Personalen måste ge sig tid att i detalj noggrant undersöka misstänkta områden. Det har hänt att godkänd cistern läckt kort efter besiktning. Erfarenheterna synes tyda på att de invändiga korrosionsangreppen oftare är orsak till läckage än utvändiga skador. En tillförlitlig, utvändig besiktning kan inte genomföras med mindre än att cisternen grävs upp. Nya metoder rekommenderas, t. ex. ultraljudundersökning respektive knackning med pikhammare. Noggrannhet och kunskap blir även då avgörande för resultatet.

Det har konstaterats att godtagbara, mindre reparationer på en punktfrätskada kan genomföras och borde vara rutinåtgärd, då sådana upp-

täckts och då cisternen i övrigt anses fullgod. Även här krävs omdöme, kunnighet och noggrannhet.

Det har ställts i utsikt att lösningen på den underjordiska förvaringen skulle vara cisterner av plast. Otvivelaktigt synes mycket resistent plastföreningar ha åstadkommit. Hittillsvarande erfarenheter visar dock, att man har anledning iaktta en avvaktande hållning visavis plastcisternerna. Bl. a. har plastens mekaniska egenskaper ofta visat sig otillräckliga gentemot hanteringsskador, tjälskjutningar osv. Tjälskjutningar innebär över huvud taget problem för underjordslagringar. Slutligen måste anföras, att plastens nedbrytning genom mikroorganismer ställts under debatt, vilket innebär att ett generellt anbefallande av plastcisterner utgör ett risktagande för de perioder det här gäller (20—30—40 år).

Sannolikt blir den sakkunnigt in- och utvändigt ytbehandlade stål-cisternen med yttre katodiskt skydd och övriga anbefallda skyddsanordningar den bästa lösningen under överskådlig tid. Sakkunnigt utförda inspektioner blir emellertid under alla omständigheter nödvändiga.

Men inte heller de inomhus placerade cisternerna kan lämnas utan rengöring och inspektion. Även där har man nämligen att räkna med förekomst av korrosivt bottenvatten. I detta sammanhang får inte det stora ansvar förbises som ägaren till en cistern har. Det måste dessutom understrykas, att cisternägaren själv är helt utlämnad till de råd och anvisningar, som han får av byggnadsnämnd, brandmyndighet, rengöringsfirmor m. fl. Det synes otillfredsställande att en cisternägare, som utnyttjat och följt dessa officiella eller icke officiella organs råd och anvisningar till punkt och pricka, icke kan teckna ett täckande försäkringstekniskt skydd.

En livlig kursverksamhet i syfte att bibringa kunskaper till berörd personal pågår, t. ex. genom Korrosionsinstitutet och SIFU (Statens institut för företagsutveckling). Trots detta kvarstår behovet av en officiell organisation med kompetens och arbetsmöjligheter inom hela området. En jämförelse med AB Svensk bilprovning ligger då nära till hands. När bilägaren erhållit intyg om att bilen är trafikduglig kan han också skydda sig mot uppkommande ansvarskrav.

Med ovanstående som bakgrund och med bestämmelsernas krav i minne synes det därför nödvändigt att skapa en kompetent övervakningsorganisation — en motsvarighet till AB Svensk bilprovning — ett AB Svensk cisternbesiktning. Arbetsuppgifterna är många och omfattande. Under varmare årstid pågår cisternbesiktning, rengöring, kontroll vid nedläggning av cisterner m. m. och vintertid kommer det stigande antalet inomhuscisterner att kräva sin uppmärksamhet. Det bör framhållas, att de nya bestämmelserna kommer att göra det fördelaktigare att placera cisterner inomhus, men de måste ändå tillses.

I dag vet man föga om antalet oljecisterner, hur många som finns nedgrävda och hur många som ligger inomhus. Här är alltså en väsentlig uppgift för ett övervakningsföretag. Det saknas också statistiska uppgifter om cisternskador, deras orsaker och följder. Företaget skulle genom inventering och bearbetning av insamlade uppgifter kunna göra en viktig insats av liknande slag som AB Svensk bilprovning gjort och som blir till underlag för praktiska åtgärder för att t. ex. förebygga skador och trafikolyckor.

En övervakningsorganisation måste självfallet samarbeta med vetenskapliga institutioner, främst Korrosionsinstitutet, som sedan länge bedriver försök med olika praktiska åtgärder, såsom ytbehandling, kato-diskt skydd och inhibitorer, allt i syfte att motverka korrosionsskador.

Saneringsarbetet efter oljeläckage har hittills som regel bedrivits i improviserad form. Hittills har enskilda saneringsfirmor och i någon mån brandförsvaret anlitats. Kunskapen om vilka åtgärder som bör vidtas är dock ganska osäker och arbetet kan bl. a. därför inte ske med den effektivitet och snabbhet, som är önskvärd med hänsyn till de värden, som kan stå på spel, t. ex. värdefulla vattentäkter. Därför skulle sakkunskapen hos en trimmad övervakningsorganisation komma till stor nytta i händelse av oljeläckage.

Uppskattningsvis värderas de underjordiska oljecisternerna till en halv miljard kronor, för inomhuscisternerna finns ingen beräkning. Värdet av grundvatten och andra vattentillgångar, som kan skadas eller förstöras vid oljeutsläpp, går inte alls att ens uppskatta. Allt pekar på att lagstiftningen ovillkorligen måste kompletteras med en duglig, välutrustad övervakningsorganisation.

Med hänvisning till vad som ovan anförts hemställer vi

att riksdagen i en skrivelse till Kungl. Maj:t begär att en utredning skyndsamt tillsätts för att lämna förslag till organisation av övervakning av oljecisterner av ovan angivet slag.

Stockholm den 22 januari 1971

ROLF WIRTÉN (fp)

SÖREN NORRBY (fp)

i Åkersberga

SVEN ANTBY (fp)

KARL-ERIK STRÖMBERG (fp)

KERSTIN ANÉR (fp)

HENRY BERNDTSSON (fp)

i Bokenäs

GEORG ÅBERG (fp)

PER AHLMARK (fp)

KARL GUST. H. BOO (c)

ELVY OLSSON (c)

i Hölö

EINAR LARSSON (c)

i Borrby